

В. В. Полищук

доктор с.-г. наук, професор кафедри
садово-паркового господарства
Уманського національного
університету садівництва
pol.val@i.ua

УДК 631.535:581.165.7:582.971.1

А. Ф. Балабак

доктор с.-г. наук, професор кафедри
садово-паркового господарства
Уманського національного
університету садівництва
anatoliy.balabak@mail.ru

Л. Г. Варлащенко

кандидат с.-г. наук, доцент кафедри
садово-паркового господарства
Уманського національного
університету садівництва
ludmilaum@ukrpost.ua

ОСОБЛИВОСТИ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ЖИМОЛОСТІ ЇСТІВНОЇ (*LONICERA EDULIS TURCZ.*)

Анотація. У статті наведено результати особливостей вирощування садивного матеріалу жимолості їстівної (*Lonicera edulis Turcz.*). Розглянуто чинники впливу на ефективність її адвентивного ризогенезу. Результати досліджень показали практичну можливість розмноження жимолостей методом стеблового живцювання. Вивчення біологічних основ зеленого живцювання жимолості їстівної дозволило віднести її до середньовкоріюваних рослин. В умовах туманоутворювальної установки у контрольному варіанті досліді (без обробки ростовими речовинами) майже у всіх досліджуваних сортів спостерігався тривалий період коренеутворення, який становив 20–25 діб. Такі живці утворюють в основному в базальній частині калюс або первинні анатомічні корені, а тому вони залишаються взимку ослабленими і часто гинуть. Вплив досліджуваних регуляторів росту проявився впродовж перших кількох діб після висаджування живців на вкорінення. Для коренеутворювальних процесів у зелених живців, залежно від сорту, було виявлено оптимальні концентрації КАНО — 5–10 мг/л. У фазу інтенсивного росту в довжину (перша декада червня) масові калюсові утворення наступали через 5–8 діб після висаджування живців на вкорінювання, порівняно з контрольним варіантом — лише на 20–25-ту добу. Встановлено, що ефективність використання регуляторів росту залежить від строків живцювання, тобто від фізіологічного стану пагонів до вкорінювання у цей період. За роки досліджень спостерігались незначні відмінності серед укорінюваних сортів жимолості їстівної. Це пояснюється несприятливими погодними умовами під час живцювання, росту і розвитку кореневласних рослин. Кращі результати вкорінення були у живців таких сортів жимолості, як Богдана (52,3%), Медведиця (73,1%) і Фіалка (54,7%). У живців цих сортів коренеутворювальні процеси проходили інтенсивніше порівняно із живцями, які були заготовлені із таких сортів як: Степова (49,8%), Голубе веретено (40,1%), Синя птиця (34,9%) і Томічка (30,6%). Величина приросту надземної частини укоріненого живця варіює у розрізі сортів і залежить зазвичай від умов місця укорінювання та дорощування.

Ключові слова: жимолость їстівна, селекція, розмноження, саджанці, живці, регенерація, ризогенез.

В. В. Полищук

доктор сельскохозяйственных наук, профессор кафедры садово-паркового хозяйства
Уманский национальный университет садоводства

А. Ф. Балабак

доктор сельскохозяйственных наук, профессор кафедры садово-паркового хозяйства
Уманский национальный университет садоводства

Л. Г. Варлащенко

кандидат сельскохозяйственных наук, доцент кафедры садово-паркового хозяйства
Уманский национальный университет садоводства

ОСОБЕННОСТИ ВЫРАЩИВАНИЯ ПОСАДОЧНОГО МАТЕРИАЛА ЖИМОЛОСТИ СЪЕДОБНОЙ (*LONICERA EDULIS TURCZ.*)

Аннотация. В статье приведены результаты особенностей выращивания посадочного материала жимолости съедобной (*Lonicera edulis Turcz.*). Рассмотрены факторы влияния на эффективность адвентивного ризогенеза в этой плодовой культуры. Результаты исследований показали практическую возможность размножения жимолостей методом стебловое черенкования. Изучение биологических основ зеленого черенкования жимолости съедобной позволило отнести ее к средневкоряемым растениям. В условиях туманной установки в контрольном варианте опыта (без обработки растительными веществами) почти у всех исследуемых сортов наблюдался длительный период укоренения, до 20–25 дней. Такие черенки образуют в базальной части калюс или первичные анатомические корни, поэтому они остаются зимой слабыми и часто погибают.

Влияние исследуемых стимуляторов роста проявилось в первые дни после высаживания черенков на вкоренение. Для процессов корнеобразования у зеленых черенков, зависимо от сорта, были определены оптимальные концентрации КАНО — 5–10 мг/л. У фазе интенсивного роста в длину (первая декада июня) сильное калюсообразование наступало через 5–8 дней после высаживания их на вкоренение, сравнительно с контролем — только на 20–25 день. Установлено, что эффективность использования регуляторов роста зависит от сроков черенкования, то есть от физиологического состояния побегов к укоренению в этот период. За годы проведения исследований наблюдалось незначительное

отличие среди укорененных сортов жимолости съедобной. Это объясняется неблагоприятными погодными условиями во время проведения черенкования, ростом и развитием корнесобственных растений. Лучшие результаты укоренения, в Среднем, были у черенков таких сортов жимолости как Богдана (52,3 %), Медведица (73,1 %), Фиалка (54,7 %). У черенков этих сортов корнеобразовательные процессы проходили интенсивнее в сравнении из черенками, которые были заготовленные из таких сортов как Степная (49,8 %), Голубое веретено (40,1 %), Синяя птица (34,9 %) и Томичка (30,6 %). Величина прироста надземной части укорененного черенка варьирует в разрезе сортов и зависит, в большинстве случаев, от условий места укоренения и доращивания.

Ключевые слова: жимолость съедобная, селекция, размножение, саженцы, регенерация, ризогенез.

V. V. Polishchuk

Doctor of Agricultural Science, Professor
Uman National University of Horticulture

A. F. Balabak

Doctor of Agricultural Science, Professor
Uman National University of Horticulture

L. G. Varlashchenko

PhD of Agricultural Science, Associate Professor of the Department of Landscape Gardening
Uman National University of Horticulture

PECULIARITIES OF GROWING PLANTING MATERIAL OF EDIBLE HONEYSUCKLE (*LONICERA EDULIS* TURCZ.)

Abstract. The article presents research results of the peculiarities of growing planting material of edible honeysuckle. The factors influencing efficiency of adventitious rhizogenesis of this crop plant were considered. The results of our research showed the practical possibility of honeysuckle propagation by stem cutting. The study on biological principles of edible honeysuckle propagation by softwood cuttings allowed to refer this plant to the plants with the medium rooting ability. While using mist irrigation system in the control trial variant (without growth stimulator treatment) almost all researched varieties showed prolonged period of root formation of 20 – 25 days. Such cuttings form callus or primary anatomical roots mainly in the basal part, thus remaining weaken in winter and die out. The influence of researched plant growth regulators revealed itself on the first days after planting cuttings for root taking. The optimal concentrations of KANO – 5 – 10 mg/l were determined in softwood cuttings for root-forming processes depending on the variety. At the phase of intensive elongation (the 1st decade of June) massive callus formations appeared in 5 – 8 days after planting cuttings for rooting compared to the control variant – only in 20 – 25 days. It was established that efficiency of plant growth regulators depends on the time of cutting grafting, that is on physiological state of cuttings for rooting at that period. Over the years of the research insignificant differences were observed among rooting varieties of edible honeysuckle. It is explained by unfavourable weather conditions during cutting grafting, growth and development of own-rooted plants. On average better results of root formation were in cuttings of such honeysuckle varieties as Bohdana (52.3%), Medvedytsia (73.1%), Fialka (54.7%). Root forming processes in the cuttings of these varieties were more intense compared to the cuttings that were prepared from such varieties as Stepova (49.8%), Holube Vereteno (40.1%), Synia Ptytsia (34.9%) and Tomichka (30.6%). Increase of the above-ground part of the rooted cutting varies depending on variety and the place of rooting and completion of growing.

Keywords: edible honeysuckle, selection, propagation, transplants, cuttings, regeneration, rhizogenesis.

Постановка проблеми. Історія світового садівництва тісно пов'язана з інтродукцією дикорослих декоративних, плодових і ягідних рослин. Великим резервом розповсюдження їх видового складу є рослинні ресурси Європейсько-Азіатського Центру і, особливо ліси Правобережного Лісостепу України. Добір кращих дикорослих рослин мало поширених декоративних, плодових і ягідних інтродукованих видів і сортів жимолості їстівної для садівництва має велике практичне значення в Україні, яке набуло свого розвитку досягло у 1950 – 1980-ті роки [1, 2, 8].

Родина жимолостевих (*Caprifoliaceae* Juss.) включає 15 родів і близько 500 видів, а рід жимолость (*Lonicera* L.) об'єднує понад 200 видів. Більшість з них декоративні та широко використовуються в садово-парковому будівництві, деякі в садівництві і медицині.

У природних умовах жимолость їстівна утворює невисокий прямостоячий, густо розгалужений чагарник діаметром 0,5-1 м. В умовах культури кущ досягає 1,5-2 м.

Види жимолості з синіми чи блакитними плодами використовують як їстівні ягідні рослини, які близькі між собою за біологічними і морфологічними ознаками.

Плоди жимолості їстівної – ніжні соковиті ягоди, кисло-солодкі з приємним присмаком і слабким ароматом. У плодах жимолості їстівної міститься 4–8% цукрів (глюкоза, фруктоза, галактоза), 1–3 органічних кислот і 1,1–1,5 % пектинових речовин. Вміст вітаміну С становить 90–130 мг%. Сумарна кількість Р-активних речовин (рутин, катехін, антоціани та ін.) – 600–1800 мг%. У невеликій кількості містяться вітаміни В2 (2,5–3,8 мг%), В9 (7,2–9,2 мг%), В6, провітамін А. Ягоди жимолості багаті на йод, манган, залізо, мідь.

У народній медицині плоди жимолості використовують при порушеннях системи травлення, хворобах печінки і жовчного міхура, гіпертонії, серцево-судинних

захворюваннях, малярії, недокрив'ї, ожирінні, як сечогінний засіб. Ягоди мають бактерицидні властивості. Високо ціняться смакові якості. У свіжому вигляді плоди використовують як десерт і для переробки на варення, соки, компоти [8].

Різноманітні ознаки кущів, листків і плодів сприяли виділенню 10 видів синьо-блакитних жимолостей, які були описані в 1958 році у „Флоре СССР”, а саме: *L. kamtschatica* – камчатська (сорт Лазурна, Золушка, Герда), *L. altaica* – алтайська (сорт Вогненний опал, Провінціалка), *L. Turczaninowii* – Турчанінова (форма № 2–533), *L. pallasi* – Паласа, *L. stenantha* – вузько квіткова та ін. [1, 8].

Пізніше зарубіжні ботаніки довели, що всі ці тетраплоїдні види дійсно є внутрішньовидовими таксонами одного виду *L. caeruleae* – жимолость синя [2, 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині в Україні цим питанням займаються на Краснокутській дослідній станції інституту садівництва НААН.

Широкому впровадженню в садівництво жимолості їстівної (*Lonicera edulis* Turcz.), приділяли увагу багато вчених (Єрмаков Б.С., 1992; Тарасенко М.Т., 1991; Плеханова М. Н., 1994) [3].

Всі види, сорти і форми жимолості їстівної придатні до вживання. Ягоди цієї рослини мають високі смакові якості, багаті вітамінами та Р-активними речовинами.

Завдяки своїй пластичності, селекцію жимолості їстівної проводять відбором сіянців вільного запилення сортів. Цьому сприяє скоростиглість рослин. Відбір проводять за ознакою скоростиглості, збільшення розміру ягід, покращення їх смаку (повна відсутність характерної гірчинки та переваги цукрів над кислотами), а також сухе відділення і слабке осипання ягід під час достигання.

Дослідження з вирощування і розмноження інтродукованих видів роду *Lonicera* L. проводились в Уманському національному університеті садівництва, зокрема і

кореневласне розмноження.

Цю проблему висвітлено в багатьох публікаціях [1–7]. Розмноження стебловими живцями забезпечує одержання генетично-однорідних саджанців, збереження сортової чистоти і господарсько-цінних ознак материнських особин. При цьому, стосовно жимолості їстівної, нині залишається багато недостатньо вивчених питань з адвентивного ризогенезу.

В основу кореневласного розмноження жимолості їстівної закладено певну здатність адвентивних коренів із стеблових частин ростового пагона до регенерації. Однак, прояв цієї здатності значною мірою зумовлюється різними абіотичними і біотичними чинниками, перш за все ступенем фізіологічної підготовленості пагона до коренеутворення, зонами ростових пагонів, умовами вкорінювання, обробленням ростовими речовинами тощо. Крім цього, живцювання цієї плодової культури має свої технологічні особливості. Технологію вирощування садивного матеріалу жимолості їстівної необхідно уточнювати з урахуванням її біологічних особливостей та ґрунтово-кліматичних умов ареалу розповсюдження. Це відкриває широкі можливості для збільшення промислових плантацій видів, форм та сортів досліджуваної культури товарним садивним матеріалом.

Мета статті. Вивчення особливостей вирощування перспективних сортів жимолості їстівної та розробка окремих заходів і способів прискореного розмноження.

Методика дослідження. Об'єктом досліджень були інтродуковані сорти жимолості їстівної: Богдана, Дончанка, Голубе веретено, Медведиця, Синя птиця, Скіфська, Степова, Томічка, Українка, Фіалка. Сортова колекція інтродукованих сортів жимолості їстівної формувалась на дослідній ділянці теплично-оранжерейного комплексу кафедр садово-паркового господарства Уманського НУС.

При живцюванні сортів жимолості їстівної користувались методичними рекомендаціями стосовно вегетативного розмноження деревних і кущових рослин, розробленими Б.С. Єрмаковим, Д.А. Комісаровим, Р.Х. Турецькою, М.Т. Тарасенком [1, 3].

Досліди з укорінювання живців жимолості їстівної проводили в умовах дрібнодисперсного зрощення живців та субстрату в період коренеутворення. Вкорінювання проводили в теплицях сезонного використання, що накрите склом товщиною 4 мм, де розміщували гряди заввишки 1,0–1,2 м і завдовжки 10 м. У кожному варіанті досліду використовували живці, заготовлені з апікальної, медіальної та базальної частини пагона.

Живці висаджували на вкорінювання з площею живлення – 5 x 7 см. Площа ділянки вкорінювання – 30 м²; щільність висаджування живців – 350 шт/м².

Для досліджень використовували суміш верхового торфу і річкового піску (у співвідношенні 3 : 1), що має слабкокислої реакцію (рН водяної суспензії 6,0–6,4), яка забезпечує оптимальний повітряний, водний і температурний режим середовища для вкорінювання та містить у потрібній кількості всі необхідні елементи живлення.

Температуру і вологість повітря в культивацийному середовищі, де вкорінювали живці, вимірювали за допомогою тижневих та добових термографів і гігрографів (М–16АН і М–21АН). У деяких випадках використовували аспіраційний психрометр Асмана і метеорологічні максимумальні і мінімальні термометри. Температуру поверхні ґрунту вимірювали метеорологічними термометрами, а температуру на глибині 5, 10, 15 см – ґрунтовими термометрами Савінова.

При розробці агротехнологічних заходів, які стимулюють коренеутворення та прискорюють вирощування садивного матеріалу використовували біологічно-активну речовину ауксинової природи – 10% розчин калійної солі α-нафтилоцтової кислоти (КАНО) з нормою витрати 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35 мл/л. Заготовлені живці зв'язували в пучки по 40 шт. і занурювали їх базальною частиною на 2–3 см у водні розчини КАНО. Тривалість обробки

живцевого матеріалу складала 12–18 годин залежно від постановки досліду.

Після висаджування живців на вкорінювання через кожні 8–12 діб проводили спостереження за ходом регенераційних процесів, фіксували початок і масове калюсоутворення, початок і масове утворення коренів, пробудження бічних бруньок та їх проростання.

Щоб отримати достовірні дані при аналізі особливу увагу приділяли відбору середньої проби. По кожному варіанту досліду відбирали найбільш типові зелені живці у відповідну фазу ризогенезу. Визначення фенологічних фаз коренеутворення проводили за методикою В.А. Потапова [6], М.Т. Тарасенка [7] і методичними рекомендаціями О.М. Шестопаля [5].

До кінця вегетації у всіх варіантах досліду, пов'язаних із живцюванням, проводили обліки вкорінювання живців та приживлювання їх після пересаджування на дорощування. Визначали також ріст і розвиток кореневої та надземної частин кореневласних рослин із урахуванням числа коренів першого і другого порядків галуження на одному живці, їх довжину і висоту надземної частини кореневласної рослини.

Під час сортування саджанців жимолості після дорощування до першого товарного сорту відносили рослини з діаметром умовної кореневої шийки не менше 8 мм, висотою надземної частини 45 см, з кількістю основних коренів 4 шт. та їх довжиною 50 см. До другого сорту відносили рослини з діаметром кореневої шийки не менше 5,5 мм, висотою надземної частини 35 см, з кількістю основних коренів 2 шт. та їх довжиною 35 см [3].

Основні результати дослідження. Для вкорінення жимолості їстівної, у кожному варіанті досліду використовувались живці, заготовлені з апікальної, медіальної та базальної частини пагона. Живцевий матеріал перед висаджуванням у гряди штучного туману обробляли фізіологічно активними речовинами (КАНО і β-ІМК) – препарати розчину калійної солі та індолилмасляної кислоти у різних концентраціях – від 5–35 мг/л. У контрольних варіантах живці обробляли водою.

Кількість включених у досліди сортів жимолості їстівної залежала від наявного асортименту. Для характеристики індукованого ризогенезу в табл. 1. внесено лише показники контрольних і оптимальних варіантів з вилученням інформації про малоефективні її летальні експозиції і концентрації фізіологічно-активних речовин. Крім того, для зменшення громіздкості табл. 1. характеризували за відсотком укорінювання лише апікальну частину пагона, хоч у процесі проведення експериментів вивчали й інші його частини – медіальну і базальну [3].

Встановлено, що не всі досліджувані сорти жимолості їстівної характеризуються високою регенераційною здатністю (див. табл. 1).

Дані табл. 1. свідчать, що екологічні умови 2014 року впливали на вкоріненість стеблових живців сортів жимолості їстівної в умовах дрібнодисперсного зволоження, без обробки ростовими речовинами при живцюванні в 1-й декаді червня менше, ніж сортів особливості і метамерність живця. Зміна частки вкорінених рослин за 2014–2015 рр. не перевищували ±5–10 %. Вплив метамерності був більший. При цьому найкраще вкорінювались живці, заготовлені з апікальної частини пагона в усіх вивчених сортів жимолості і забезпечили в більшості варіантів найвищу частку рослин з приростом понад 10 см.

Дослідження показали, що зеленим живцям жимолості їстівної (не всім сортам) властива висока регенераційна здатність при їх укоріненні в умовах дрібнодисперсного зволоження за рахунок використання ранньовесняних і літніх строків живцювання. Проте кращі результати вкорінення були у живців таких сортів жимолості, як Богдана (52,3 %), Медведиця (73,1 %) і Фіалка (54,7%). У живців цих сортів коренеутворювальні процеси проходили інтенсивніше порівняно із живцями, які були заготовлені із

Таблиця 1

**Укоріненість стеблових живців сортів жимолості їстівної
(без обробки ростовими речовинами); живцювання — 1 декада червня)**

Сорт, форма	Частина пагона	Укоріненість, %		Число рослин без приросту, %	Число рослин з приростом, %	
		2014 р.	2015 р.		до 10 см	понад 10 см
Богдана	А	53,5	51,2	65,0	22,4	2,0
Дончанка	А	48,4	46,2	56,8	28,6	4,8
Голубе веретено	А	41,8	38,4	79,3	12,2	0
Медведиця	А	70,2	73,0	48,4	38,0	5,1
Синя птиця	А	39,0	30,8	72,0	18,3	0
Томічка	А	32,6	28,6	71,2	22,6	0
Скіфська	А	45,4	41,8	68,9	22,0	0
Степова	А	50,6	49,0	60,2	37,1	0
Українка	А	52,8	49,1	61,6	31,2	5,4
Фіалка	А	54,8	54,6	63,0	32,3	0
<i>НІР₀₉₅</i>		0,5	0,4	0,6		

таких сортів як: Степова (49,8 %), Голубе веретено (40,1 %), Синя птиця (34,9 %) і Томічка (30,6 %).

Регенераційна здатність у стеблових живців жимолості їстівної залежить від багатьох біотичних та абіотичних чинників, перш за все від сорту чи форми, строків живцювання, типу живця, використання ростових речовин у стимулювальних концентраціях і експозиціях, створення оптимальних умов укорінювання та ін.

Вплив досліджуваних регуляторів росту проявився вже у перші дні після висаджування живців на вкорінення. В результаті проведення цих дослідів виявлено оптимальні концентрації водних розчинів фізіологічно-активної речовини КАНО залежно від сорту — 10–25 мг/л (табл. 2).

Так, за оптимальних концентрацій фізіологічно-активних речовин масове калюсоутворення наступало вже через 5–8 діб після висаджування живців на вкорінювання, а у контрольних живців спостерігалось лише на 20–25 добу.

При виявленні оптимальних концентрацій розчину КАНО встановлено, що ефективність їх використання залежить від строків живцювання, тобто від фізіологічного стану пагонів у цей період. Так, при висаджуванні зелених живців на вкорінювання у фазу інтенсивного росту пагонів у довжину (1 декада червня) виявились оптимальними для коренеутворювальних процесів невеликі концентрації КАНО — 5–10 мг/л. При живцюванні напів-

Таблиця 2

Укорінення живців жимолості їстівної залежно від впливу КАНО (живцювання 1 декада червня 2015 р.)

Концентрація ростової речовини, мг/л	Зона пагона	Укорінення, %	Число коренів на рослині, шт.	Довжина коренів на рослині, см	Висота надземної частини, см
<i>Богдана</i>					
Вода (контроль)	А	50,2	68,0	258,4	4,0
	М	31,8	22,4	91,6	0
	Б	45,1	41,8	185,0	1,2
15	А	98,0	170,2	405,3	11,4
15	М	76,2	59,4	154,6	2,0
20	Б	87,8	98,6	206,1	6,7
<i>Голубе веретено</i>					
Вода (контроль)	А	38,2	52,6	202,0	3,1
	М	27,1	20,1	83,2	0
	Б	30,4	26,6	98,2	1,6
15	А	93,5	106,4	316,8	11,4
15	М	70,1	47,8	136,4	3,5
20	Б	81,6	62,7	202,1	5,2
<i>Медведиця</i>					
Вода (контроль)	А	61,6	165,1	396,7	6,1
	М	37,1	53,2	186,8	2,2
	Б	40,2	116,5	294,2	3,4
15	А	97,8	216,2	504,6	14,2
15	М	78,0	100,4	196,2	4,1
20	Б	82,9	128,8	267,4	7,4
<i>НІР₀₉₅</i>		0,3	0,1	0,2	0,07

здерев'янілих за температури 25°C, коренів 1-го порядку було в середньому 21–25 шт, а при температурі 15°C — майже у 5–7 разів менше.

Отже, на вкорінення і розвиток зелених живців досліджуваних сортів жимолості їстівної найкращою була обробка водним розчином КАНО (15–20 мг/л упродовж 12 годин) за температури розчину 20–25 °С. Оптимальні концентрації КАНО у всі строки живцювання значно підвищували регенераційну здатність у живців усіх досліджуваних сортів жимолості та сприяли покращенню розвитку адвентивних коренів і формуванню надземної частини у рослин.

Отже, впровадження технології зеленого живцювання забезпечуватиме найбільш прискорене виробничо-ефективне розширення багатьох декоративних, плодкових і ягідних культур. Вона є незамінною для розмноження видів, форм і сортів жимолості їстівної, які є в маточних екземплярах у невеликій кількості, а також надає можливість одержувати кореневласні рослини з генетичною однорідністю, фізіологічною і анатомічною цілісністю організму.

У результаті проведених досліджень було виявлено характерні для жимолості (*Lonicera edulis* Turcz.) еколого-біологічні особливості, які можуть бути основою для їх вирощування у промисловому та аматорському садівництві.

Встановлено, що ці рослини мають багато господарсько-цінних ознак, що виділяють їх серед інших малопоширених рослин, які можна вирощувати способом зеленого живцювання. Плоди жимолості їстівної різняться раннім досяганням плодів і вважаються складовою вітамінів, що сприяє широкому використанню та впровадженню в садівництво [1, 3, 4, 8].

При вкоріненні жимолості їстівної рекомендуємо використовувати ростові речовини, які сприяють кращому розвитку рослин, при якому збільшується їх вкорінення до 80–90 %.

Висновки. Жимолості їстівній притаманна здатність до регенерації адвентивних коренів з використанням фізіологічно-активних речовин ауксинової природи, специфічних умов укорінювання, визначенням типу живця та його фізіологічної підготовленості до ризогенезу, методів дорощування тощо.

Не всім сортам жимолості їстівної властива висока регенераційна здатність при їх укоріненні в умовах дрібнодисперсного зволоження за рахунок використання ранньовесняних та літніх строків живцювання. Проте кра-

щі результати вкорінення були у живців таких сортів жимолості, як Богдана (52,3 %), Медведиця (73,1%) і Фіалка (54,7%). У живців цих сортів коренеутворювальні процеси проходили інтенсивніше порівняно із живцями, які були заготовлені із таких сортів як: Степова (49,8 %), Голубе веретено (40,1 %), Синя птиця (34,9 %) і Томічка (30,6 %).

Розмноження жимолості їстівної зеленим живцюванням і дорощування рослин дозволяє значно підвищити регенераційну здатність стеблових живців, скоротити строки вирощування і збільшити вихід стандартного садивного матеріалу.

Література

1. Балабак А. Ф. Кореневласне розмноження малопоширених плодкових і ягідних культур / А. Ф. Балабак. – Умань : Оперативна поліграфія, 2003. – 109 с.
2. Ващенко И. М. Декоративные растения в саду / И. М. Ващенко, З. Л. Девочкина. – М. : Колос, 2000. – 142 с.
3. Варлащенко Л. Г. Агробіологічні та технологічні особливості кореневласного розмноження жимолості їстівної в умовах Правобережного лісостепу України / Л. Г. Варлащенко // Автореф. дис. – Умань : «Графіка», 2001. – 36 с.
4. Куминов Е. П. Нетрадиционные садовые культуры / Е. П. Куминов. – М. : Фолио, 2003. – 255 с.
5. Методика економічної та енергетичної оцінки типів плодогідних насаджень, помологічних сортів і результатів технологічних досліджень у садівництві / М. В. Андриєнко та ін. / За ред. О. М. Шестопаля. – К. : ІС УААН, 2002. – 133 с.
6. Потапов В. А. Методи обробки експериментальних даних в плодоводстві / В. А. Потапов і др. – М. : Колос, 1997. – 144 с.
7. Тарасенко М. Т. Зелёное черенкование садовых и лесных культур / М. Т. Тарасенко. – М. : изд-во МСХА, 1991. – 272 с.
8. Юшев А. А. Жимолость и земляника / А. А. Юшев, Л. А. Бурмистров, А. А. Сорокин. – М. : АСТ, СПб : Сова, 2005. – 96с. : ил. – (Атлас растений).

References

1. Balabak A. F. Own-rooted propagation of minor fruit and small-fruit crops. Uman : Operatyvna Poligragija, 2003. – 109 p.
2. Vashchenko I. M. Ornamental plants in the garden. – M. : Kolos, 2000. – 142 p.
3. Varlashchenko L. G. Agrobiological and technological properties of own-root propagation of edible honeysuckle under conditions of the Right-Bank Forest-Steppe of Ukraine // Abstract of a thesis. – Uman : «Grafika», 2001. – 36 p.
4. Kuminov J. P. Nontraditional horticultural crops. – M. : Folio, 2003. – 255 p.
5. Andriyenko M. V. Methods of economic evaluation and energy estimation of fruit and small-fruits crop plantations, pomology varieties and the results of technological research in horticulture – K.: IC UAAN, 2002. – 133 p.
6. Potapov V. A. Processing methods of experimental data in fruit growing. – M. : Kolos, 1997. – 144 p.
7. Tarasenko M. T. Softwood cutting of horticultural and forest crops. – M., 1991. – 272 p.
8. Jushev A. A. Honeysuckle and wild strawberry. – M. : ACT, St. Petersburg: Sovo, 2005. – 96 p. : il. – (atlas of plants).